

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування

з географії

спеціальність – 8.04010401 «Географія»
освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр

Перелік питань для підготовки до тестових вступних випробувань за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр»

1. Фізична географія: об'єкт, предмет, методологічні засади, методи досліджень.
2. Основні етапи всесвітньої історії географічних досліджень. Зарубіжні та вітчизняні географічні школи.
3. Земля у Всесвіті. Форма, розміри Землі та їх географічне значення.
4. Сучасні уявлення про речовинний склад і будову Землі. Основні епохи орогенезу та їх результати.
5. Рухи Землі та їх географічні наслідки.
6. Радіаційний режим атмосфери. Закономірності розподілу тепла й вологи на земній кулі. Динаміка атмосфери. Процеси та фактори кліматоутворення.
7. Енергетичні джерела рельєфоутворення. Чинники та основні ендегенні й екзогенні процеси рельєфоутворення на суходолі земної кулі. Генетична класифікація форм рельєфу земної поверхні.
8. Особливості поверхневого стоку на земній кулі. Річковий режим. Характеристики річкового стоку.
9. Основні етапи історії геологічного розвитку Євразії. Морфоструктурні особливості материка. Кліматичне районування Євразії. Особливості географічної зональності Євразії.
10. Загальні риси рельєфу Північної Америки. Фізико-географічне районування та особливості природи фізико-географічних країн материка.
11. Загальні риси природних умов Південної Америки. Клімат і внутрішні води материка.
12. Клімат і внутрішні води Африки. Головні чинники кліматоутворення на материку. Сахара – найбільша кліматична пустеля світу.
13. Основні етапи історії геологічного розвитку Австралії, тектонічна будова та рельєф материка. Клімат і внутрішні води.
14. Антарктида. Загальні риси природи. Історія відкриття й дослідження материка.
15. Категорія «географічне положення», його складові. Вплив географічного положення на характерні риси природних умов та природно-ресурсний потенціал України.

16. Особливості рельєфу України у зв'язку з тектонічною будовою території. Тип і характеристика Донецького кряжа як морфоструктури.
17. Фізико-географічне районування України. Критерії виділення основних таксономічних структур.
18. Географічна оболонка, її структура та основні властивості. Просторова диференціація географічної оболонки. Природна зональність.
19. Основи вчення про ландшафт. Морфологічна структура ландшафту. Інваріантна й варіативна складові ландшафту.
20. Чинники, що формують клімат України. Їх конкретні прояви у формуванні кліматичних елементів.
21. Економічна і соціальна (суспільна) географія: об'єкт (загальні і конкретні об'єкти, підходи до визначення об'єкту суспільної географії), предмет, структура, методологічні засади, методи суспільно-географічних досліджень, міжпредметні зв'язки, функції. Суспільна географія в системі географічних наук. Основні категорії і поняття суспільної географії.
22. Етапи розвитку української суспільної географії (за М. Д. Пістуном). Становлення економічної (попередниці суспільної) географії України в ХХ ст. Напрямки економгеографічних досліджень та їх представники (комерційно-географічний, етногеографічний, антропогеографічний, галузево-статистичний, районний напрямки).
23. Видатні економіко географи та суспільні географи України, їх внесок у розвиток науки (Д. І. Журавський, К. Г. Воблий, В. В. Садовський, М. М. Паламарчук, С. Л. Рудницький, А. С. Синявський, В. М. Кубійович, О. Т. Діброва, О. Т. Ващенко).
24. Сучасні суспільні географи, що займаються соціально-економічними дослідженнями України (М. Д. Пістун, О. Г. Топчієв, О. І. Шаблій, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко, С. І. Іщук, Ф. Б. Заставний та ін.).
25. Формування державної території України в ХХ столітті.
26. Етнічна територія України. Етнічні (історико-географічні) землі України. Етнографічні групи населення держави.
27. Сучасний адміністративно-територіальний устрій України. Форма державного правління й устрою України.
28. Метричні і топологічні характеристики державної території і державного кордону України (площа, довжина з півночі на південь і з заходу на схід, крайні точки, між якими паралелями і меридіанами розташована, географічний і геометричний центри України, довжина державного кордону – сухопутна і морська).
29. Економіко-географічне положення України та його оцінка.
30. Геополітичне положення України та його оцінка.
31. Вхідження України в міжнародні організації.
32. Політико-географічне положення України (сусідське, регіональне, глобальне) та його оцінка.
33. Мінеральні ресурси України (забезпеченість України мінеральними ресурсами, регіони з максимальною і мінімальною питомою вагою мінеральних ресурсів в їх сумарному ПРП).

34. Водні ресурси України (забезпеченість України водними ресурсами, регіони з максимальною і мінімальною питомою вагою водних ресурсів в їх сумарному ПРП).
35. Земельні ресурси України (площа земельних ресурсів, регіони з максимальною і мінімальною питомою вагою земельних ресурсів в їх сумарному ПРП).
36. Лісові ресурси України (лісові райони України, лісистість різних природних зон України, регіони з максимальною і мінімальною лісистістю території).
37. Природно-рекреаційні ресурси (Що відноситься до природно-рекреаційних ресурсів? Які природно-рекреаційні ресурси має Україна? Регіони з максимальною і мінімальною питомою вагою природно-рекреаційних ресурсів в їх сумарному ПРП).
38. Бальнеологічні ресурси України (головні джерела мінеральних вод та лікувальних грязей).
39. Населення України та його динаміка в XX-XXI ст. Регіони України з максимальною і мінімальною кількістю населення.
40. Щільність населення та її територіальні відмінності в Україні (регіони України з максимальною і мінімальною щільністю населення).
41. Демографічна ситуація в Україні (народжуваність, смертність, природний приріст та їх територіальні відмінності). Тип відтворення населення України. Депопуляція населення України. Причини низької народжуваності в Україні. Причини територіальних відмінностей у демографічній ситуації України.
42. Демографічна політика в Україні.
43. Статевовікова структура населення України та її територіальні відмінності. Старіння населення України.
44. Тривалість життя населення України.
45. Міграції в Україні. Хвилі еміграції в Україні в XX столітті. Сальдо міждержавної міграції та її динаміка в роки незалежності України. Міграційно привабливі (регіони-реципієнти) і міграційно непривабливі (регіони-донори) регіони України в міжрегіональній і міждержавній міграціях. Наслідки міграції для України.
46. Українська діаспора та її географія.
47. Національний склад населення України. Територіальні особливості проживання національних меншин в Україні. Динамічні зміни в національному складі України протягом останніх 2-х десятиліть.
48. Трудові ресурси України. Зайнятість населення України. Структура зайнятості населення України та її зміни протягом останніх 2-х десятиліть. Економічно активне населення України. Безробіття в Україні, територіальні відмінності в її рівні.
49. Розселення населення України та його типи.
50. Рівень урбанізації України та його територіальні відмінності.
51. Місто в Україні. Класифікація міст України за кількістю населення. Міста-мільйонери України.

52. Класифікація міст України за функціями. Приклади різних функціональних типів міст України.
53. Сільські населені пункти України, їх класифікація за чисельністю і функціями.
54. Розподіл національного господарства на матеріальну і нематеріальну сфери, первинний, вторинний і третинний сектори.
55. Національний комплекс та його види. Національний комплекс України.
56. Економічна система та її види. Економічна система України.
57. Екстенсивний та інтенсивний шляхи розвитку господарства України.
58. Особливості та проблеми господарського комплексу України.
59. Структура національного комплексу України (компонентна, галузева, функціональна, територіальна).
60. Основні форми суспільної організації виробництва України (концентрація, спеціалізація, кооперація, комбінування, диверсифікація).
61. Фактори розміщення підприємств різних галузей господарства України (сировинний, споживчий, паливно-енергетичний, науковий, транспортний та ін.).
62. Економічний потенціал та його основні показники (ВВП, ВВП, національний дохід).
63. Основні показники, що характеризують промисловість України.
64. Промисловість України: поняття, значення, структура, основні риси. Галузі «авангардної трійки».
65. ПЕК України: визначення поняття, структура, значення, фактори розвитку і розміщення підприємств галузей комплексу.
66. Вугільні басейни України. Забезпеченість України власним вугіллям.
67. Центри вугільної промисловості України.
68. Нафтогазові райони України. Забезпеченість України власними нафтою і газом.
69. Нафто- і газопереробні заводи України.
70. Основні нафто- і газопроводи України.
71. Структура виробництва електроенергії за видами електростанцій в 2011 р.
72. Центри електроенергетики України (основні ТЕС, ГЕС, АЕС, в яких областях розташовані).
73. Регіони України з найвищим і найнижчим виробництвом електроенергії на душу населення.
74. Альтернативна електроенергетика України.
75. Чорна металургія України: структура, значення, форми суспільного виробництва, фактори розвитку і розміщення різних галузей. Основні типи підприємств у чорній металургії.
76. Сировинна база чорної металургії. Географія гірничо-металургійної промисловості (залізрудні басейни, марганцеворудні родовища, родовища вогнетривких глин та флюсових вапняків). Забезпеченість України залізною і марганцевою рудою.
77. Географія чорної металургії: міста, в яких розташовані коксохімзаводи, меткомбінати, металургійні заводи повного циклу, підприємства з

виробництва сталі, труб, прокату і феросплавів. Найбільший в Україні металургійний комбінат.

78. Територіальна організація чорної металургії України. Характеристика металургійних районів.
79. Кольорова металургія: структура, значення, фактори розвитку і розміщення підприємств галузі.
80. Географія видобутку руд кольорових металів. Забезпеченість України власними рудами кольорових металів.
81. Географія виробництва кольорових металів.
82. Машинобудування України: структура, значення, форми суспільного виробництва, фактори розвитку і розміщення різних галузей.
83. Географія окремих галузей машинобудування:
 - географія важкого машинобудування. Найбільший в Україні завод важкого машинобудування;
 - географія транспортного машинобудування;
 - географія тракторного і сільськогосподарського машинобудування.
84. Територіальна організація машинобудування України. Машинобудівні райони і центри, їх спеціалізація.
85. Хімічна промисловість України: структура, значення, форми суспільного виробництва, фактори розвитку і розміщення різних галузей.
86. Сировинна база хімічної промисловості. Географія гірничо-хімічної промисловості. Забезпеченість України власною хімічною сировиною.
87. Географія галузей хімічної промисловості:
 - основної хімії;
 - хімії органічного синтезу;
 - хіміко-фармацевтичної промисловості.
88. Територіальна організація хімічної промисловості України. Хімічні райони й вузли України, їх спеціалізація.
89. Лісопромисловий комплекс: структура, значення, фактори розвитку і розміщення різних галузей.
90. Лісове господарство і лісозаготівельна промисловість.
91. Географія виробництв механічної і хіміко-механічної переробки лісу:
 - лісопильної промисловості;
 - фанерної промисловості;
 - меблевої промисловості;
 - виробництва ДВП і ДСП.
92. Географія виробництв хімічної переробки лісу:
 - целюлозно-паперової промисловості;
 - лісохімічної промисловості.
93. Будівельно-індустріальний комплекс: структура, значення, фактори розвитку і розміщення основних галузей.
94. Сировинна база промисловості будівельних матеріалів та її географія. Забезпеченість України власною будівельною сировиною.

95. Географія основних галузей промисловості будівельних матеріалів:
- цементної промисловості;
 - цегельної промисловості;
 - виробництва бетонних і залізобетонних виробів і конструкцій;
 - скляної промисловості;
 - порцеляно-фаянсової промисловості.
96. Агропромисловий комплекс: визначення поняття, структура, значення.
97. Сільське господарство як головна сфера АПК: структура, значення, особливості, фактори розвитку і розміщення галузі.
98. Географія рослинництва. Структура сільськогосподарських угідь і посівних площ України. Географія вирощування зернових, технічних, кормових культур, картоплярства, овочівництва і баштанництва, садівництва, плодівництва і виноградарства. Виробництво основних видів рослинницької продукції за регіонами України.
99. Географія тваринництва: скотарства, свинарства, вівчарства, птахівництва, конярства, рибного господарства, бджільництва. Виробництво основних видів тваринницької продукції за регіонами України.
100. Сільськогосподарські зони України. Суспільно-географічна характеристика сільськогосподарських зон України – поліської, лісостепової, степової; азонських зон Кримських гір і Карпат, Південного Берега Криму (ПБК). Пріміське сільське господарство.
101. Харчова промисловість: структура, значення, фактори розвитку та розміщення галузей.
102. Географія галузей харчової промисловості України: борошномельно-круп'яної, макаронної, хлібопекарської, кондитерської, цукрової, олійно-жирової, плодоовочеконсервної промисловості і виробництва соків, спиртової та лікєро-горілочаної, виноробної промисловості, виробництва пива, безалкогольних напоїв і розливу мінеральних вод, тютюнової, соляної, м'ясної, молочної, рибної та рибоконсервної промисловості. Виробництво окремих видів продукції харчової промисловості за регіонами України.
103. Легка промисловість: структура, значення, фактори розвитку та розміщення галузей.
104. Географія галузей легкої промисловості України: текстильної (центри виробництва бавовняних, лляних, вовняних і шовкових тканин), трикотажної, швейної, шкіряно-взуттєвої, галантерейної, хутряної промисловості.
105. Транспорт України: поняття, особливості, значення для господарства і населення держави, структура, класифікація видів транспорту за різними критеріями. Переваги і недоліки різних видів транспорту. Основні показники розвитку транспорту в Україні (вантажо- та пасажирооборот, перевезення вантажів та пасажирів, довжина і густота транспортних шляхів, рухомий склад та ін.). Рейтинг видів транспорту за цими показниками.

106. Географія різних видів транспорту України: залізничного, автомобільного, морського, річкового, авіаційного, трубопровідного. Основні транспортні центри і вузли, транспортні магістралі. Транспортні коридори, що проходять територією України. Проблеми і перспективи розвитку окремих видів транспорту України.
107. Зовнішньоекономічні зв'язки: поняття, види. Сальдо торговельного балансу України. Зовнішня торгівля товарами (послугами): сучасне сальдо зовнішньої торгівлі товарами (послугами) України, сучасна товарна і географічна структура експорту та імпорту торгівлі товарами (послугами) України, торгівля товарами (послугами) за регіонами України.
108. Економіко-географічне районування України. Характеристика окремих економіко-географічних районів за планом (загальні відомості, економіко-географічне положення, оцінка ПРП, характеристика населення, галузі спеціалізації господарства, характеристика промисловості, сільського господарства, соціальної сфери, транспортного комплексу, зовнішньоекономічних зв'язків, проблеми та перспективи розвитку району).
109. Економіко-географічна характеристика Донбасу (населення і господарство). Проблеми сучасного економічного та соціального розвитку.
110. Проблема взаємодії суспільства і природи. Суспільна географія та екологія. Проблеми раціонального природокористування.
111. Основні етапи формування політичної карти світу. Зміни на політичній карті світу у XX столітті. Форми державного правління та устрою. Групування та типологія країн світу. Соціально-економічні рівні країн різних типів. Регіональні конфлікти у світі. Міжнародні відносини і політична карта світу. Основні риси і тенденції міжнародних відносин на сучасному етапі. Міжнародні політичні та економічні організації, їх роль у міжнародних відносинах.
112. Поняття про природні умови та ресурси, їх класифікації. Оцінки ресурсозабезпеченості. Значення природних ресурсів для розвитку і спеціалізації країн і регіонів світу. Проблеми природокористування в окремих країнах світу. Географія світових природних ресурсів. Ресурси Світового океану. Проблеми ресурсозабезпеченості та ресурсокористування у період науково-технічної революції.
113. Основні риси географії населення світу. Динаміка чисельності населення світу. «Демографічний вибух». Особливості природного руху і типи відтворення населення у країнах різних соціально-економічних типів. Демографічна ситуація у світі. Статевовікова структура населення світу. Демографічні проблеми і демографічна політика різних країн. Проблеми використання трудових ресурсів у світі. Економічно активне населення. Структура зайнятості і професійний склад населення у країнах різних типів. Моделі ринків праці. Зміни соціального складу населення у різних країнах світу в другій половині XX століття.
114. Расовий та етнічний склад населення світу. Міжнаціональні і расові конфлікти у світі.

115. Міграції населення: роль і значення для окремих регіонів і країн світу, типи, види, чинники, основні напрямки і географія у XX столітті.
116. Розміщення населення на земній кулі. Міське і сільське населення, їх співвідношення у країнах різних соціально-економічних типів.
117. Географічні форми розселення. Урбанізація як глобальний економічний, демографічний і соціальний процес, її чинники, форми та етапи. Динаміка зростання міського населення у світі. Найбільш урбанізовані регіони світу. Класифікація і функції міст. Проблеми міст у країнах різних соціально-економічних типів.
118. Поняття світового господарства і національних господарств країн світу. Основні етапи формування світового господарства. Формаційна та цивілізаційна моделі розвитку світового господарства. Поняття про географічний, територіальний та міжнародний поділ праці. Міждержавна та галузева спеціалізації. Провідні центри світового господарства. Транснаціональні корпорації, їх місце і роль у сучасному світовому господарстві. Економічна інтеграція окремих країн світу. Структурні та географічні зрушення у світовому господарстві в період НТР. Напрямки і складові частини НТР. Основні риси географії господарства країн різних соціально-економічних типів. Сучасні тенденції розвитку світового господарства: інтеграція, глобалізація, лібералізація, інтернаціоналізація. Прогнозні моделі світового розвитку.
119. Основні риси розвитку і розміщення провідних видобувних і обробних галузей промисловості світу у період НТР. Рівень та регіональні особливості розвитку окремих галузей промисловості у другій половині XX століття. Географічний «малюнок» промисловості в країнах різних соціально-економічних типів.
120. Міжгалузеві промислові комплекси. Проблеми розвитку сучасної промисловості (зокрема, екологічного характеру), їх регіональні аспекти.
121. Природні, соціальні та економічні фактори, що впливають на розміщення сільського господарства. Сільськогосподарські типи використання земель у різних регіонах світу. Інтенсивний і екстенсивний напрямки сільського господарства. Основні риси географії провідних галузей світового сільського господарства. Розвиток і розміщення провідних галузей сільського господарства у світі. Агропромислове комплексотворення. Проблеми подальшого розвитку сільського господарства у країнах різних соціально-економічних типів. Продовольча проблема у світі та шляхи її вирішення.
122. Транспорт і географічний поділ праці. Види транспорту, їх розвиток в умовах НТР. Форми територіальної організації транспорту. Географія і структура транспортних систем у країнах різних соціально-економічних типів. Основні риси розміщення і розвитку світового транспорту. Картографування транспорту.
123. Всесвітні економічні відносини, вплив на них НТР. Поняття про відкриту економіку. Вільні економічні зони. Новий економічний порядок. Основні форми, масштаби та напрямки міжнародних економічних зв'язків, їх

значення для розвитку і розміщення господарства. Основні риси структури та географії міжнародних економічних зв'язків.

124. Глобальні проблеми людства: їх зміст, шляхи вирішення. Нові глобальні проблеми, що з'явилися на рубежі XX і XXI століть.
125. Економіко-географічна характеристика провідних країн світу різних типів: США, Великобританії, Франції, Німеччини, Японії, Росії, Китаю, Індії, Бразилії, Мексики.
126. Особливості формування політичної карти, оцінка природних ресурсів, найбільш характерні риси населення і господарства регіонів: Північної, Західної, Південної, Центральної і Східної Європи; Північної і Латинської Америки; Південно-Західної, Південної, Центральної, Південно-Східної і Східної Азії; Африки, Австралії та Океанії.

Література

Основна:

1. Атлас природных условий и естественных ресурсов Украины. – М., 1978.
2. Багров М. В. Землезнавство / Багров М. В., Боков В. О., Черваньов І. Г. – К. : Либідь, 2000.
3. Власова Т. В. Физическая география материков и океанов / Т. В. Власова. – М. : 1986.
4. Галай И. П. Физическая география материков и океанов. Ч. 2. / Галай И. П., Жучкевич В. А., Рылюк Г. Я. – Минск, 1988.
5. Географический атлас для учителей средней школы. – М., 1981.
6. Географический энциклопедический словарь. Понятия и термины / Гл. ред. А. Ф. Трешников; ред. кол.: Э. Б. Алаев, П. М. Алампиев, А. Г. Воронов и др. – М. : Сов. энциклопедия, 1988. – 432 с.
7. Геренчук К. И. Общее землеведение / Геренчук К. И., Черванёв И. Г., Боков В. А. – М., 1984.
8. Гудзеляк І. Географія населення : Навч. посіб. / І. Гудзеляк; за ред. О. І. Шаблія. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 232 с.
9. Голіков А. П. Вступ до економічної і соціальної географії / Голіков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. – К. : Либідь, 1996.
10. Ефименко В. И. Экономическая и социальная география Украины (с основами теории) : Учеб. пособ. / В. И. Ефименко. – Луганск : СПД Резников, 2009. – 256 с.
11. Жучкевич В. А. Физическая география материков и океанов. Ч. I. Евразия / В. А. Жучкевич, М. В. Лавринович. – Минск, 1986.
12. Загальногеографічний атлас України. – К. : ДНВП «Картографія», 2004. – 112 с.
13. Заставецька О. В. Географія населення України / Заставецька О. В., Заставецький Б. І., Ткач Д. В. – Тернопіль, 2003. – 149 с.
14. Заставний Ф. Д. Географія України / Ф. Д. Заставний. – Львів : Світ, 1994.

15. Заставний Ф. Д. Фізична географія України / Ф. Д. Заставний. – Львів : Світ, 1996.
16. Іщук С. І. Промислові комплекси України. Наукові основи територіальної організації / С. І. Іщук. – К. : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2003. – 248 с.
17. Калесник С. В. Краткий курс общего землеведения / С. В. Калесник. – М. : 1957.
18. Комплексний атлас України. – К. : ДНВП «Картографія», 2005. – 96 с.
19. Коротун І. М. Природні умови та природні ресурси України / Коротун І. М., Коротун Л. К., Коротун С. І. – Рівне, 1997.
20. Кузнецов А. П. География. Население и хозяйство мира / А. П. Кузнецов. – М. : Дрофа, 1997.
21. Максаковский В. П. Географическая картина мира: 230 каналов углубления к курсу «Экономическая и социальная география мира». В 3-х томах. Т.1. Общая характеристика мира. – 318 с., Т.2. Региональная характеристика мира. – 560 с., Т.3. Глобальные проблемы человечества. – Ярославль : Верхняя Волга, 1998.
22. Максаковский В. П. Географическая культура : Учеб. пособ. для студ-тов вузов / В. П. Максаковский. – М. : ВЛАДОС, 1998.
23. Маринич О. М. Фізична географія Української РСР / Маринич О. М., Ланько А. І., Шищенко П. Г., Щербань М. І. – К. : Вища шк., 1982.
24. Маринич О. М. Фізична географія України : Підручник / О. М. Маринич, П. Г. Шищенко. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2006. – 511 с.
25. Масляк П. О. Географія України : Навч. посіб. / П. О. Масляк. – К. : Стафед-2, 2000. – 148 с.
26. Мезенцева Н. І. Економічна та соціальна географія України. Районна частина : Електронний підручник / Н. І. Мезенцева, К. В. Мезенцев. – К., 2008. – 141 с.
27. Паламарчук М. М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії : [посіб. для викл. екон. і геогр. факультетів вузів, наук. працівників, аспірантів] / М. М. Паламарчук, О. М. Паламарчук. – К. : Знання, 1998. – 416 с.
28. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України : У 3-х частинах / В. П. Руденко. – К. : ВД «Києво-Могилянська Академія». – Чернівці : Зелена Буковина, 1999. – 568 с.
29. Рябчиков А. М. Физическая география материков и океанов / А. М. Рябчиков. – М. : Высш. шк., 1988.
30. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : [підруч. для студ. геогр. спец. вищ. навч. закл.] / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2009. – 544 с.
31. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : Навч. посіб. / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2005. – 632 с.
32. Трансформація структури господарства України: регіональний аспект : Монографія / За ред. Г.В. Балабанова, В.П. Нагірної, О.М. Нижник. – К., 2003. – 404 с.
33. Физико-географический атлас мира. – М. : ГУГК, 1954.

34. Филиппов Е. М. Вселенная, земля, жизнь / Е. М. Филиппов. – К. : Наук. думка, 1983.
35. Фисуненко О. П. Природа Луганской области / О. П. Фисуненко, В. И. Жадан. – Луганск, 1994.
36. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії: Підручник / О. І. Шаблій. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 444 с.
37. Шаблій О. І. Соціально-економічна географія України: Навч. посіб. / О. І. Шаблій. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – Львів : Світ, 2000. – 680 с.
38. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001.

Додаткова:

1. Богданов Ю. А. Происхождение и развитие океана / Богданов Ю. А., Каплин П. А., Николаев С. Д. – М. : Мысль, 1978.
2. Воронцов-Вельяминов Б. А. Очерки о Вселенной / Б. А. Воронцов-Вельяминов. – М. : Наука, 1986.
3. Грицак Ю. П. Социально-экономические типы стран / Ю. П. Грицак. – Х. : Экограф, 1998.
4. Липец Ю. Г. География мирового хозяйства / Липец Ю. Г., Пуляркин В. А., Шлихтер С. Б. – М. : Владос, 1999.
5. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії / М. Д. Пістун. – К. : Вища школа, 1996.
6. Соціально-економічна географія світу (загальна частина): Навч. посіб. / За ред. С. П. Кузика. – Тернопіль : Підручники і посібники, 1998.
7. Социально-экономическая география зарубежного мира / Под ред. проф. В. В. Вольского. – М. : Крон-Пресс, 1998.